

Α_ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΑΞΙΕΣ

(Α_ΘΕ 4.1 Ελευθερία, 4.2 Αγάπη, 4.3 Δικαιώματα, 4.4 Ισότητα, 4.5 Ευθύνη)

4.1 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ (1^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/ μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - αναγνωρίζουν τη σημασία της ελευθερίας του ανθρώπου στη χριστιανική ανθρωπολογία, - εξετάζουν τη σχέση της πίστης στον Θεό και της ελευθερίας του ανθρώπου. 	<ul style="list-style-type: none"> - Έκφραση επιχειρημάτων περί της ελευθερίας ως θεμελιώδους γνωρίσματος του Χριστιανισμού. - Ανάλυση της σχέσης πίστης και ελευθερίας.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **διερευνητική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Παρουσιάζοντας:

Το αίτημα της ελευθερίας σε διάφορες καταστάσεις.

- «Έντεχνος Συλλογισμός» (Artful Thinking)- Δημιουργικές Ερωτήσεις»: Προβάλλεται μια φωτογραφία ή ένας πίνακας ζωγραφικής (π.χ. κάγκελα φυλακής ή η έξοδος του Μεσολογγίου, ή η Έξοδος των Ισραηλιτών). Ακολουθούν ερωτήσεις με θέμα το αίτημα για ελευθερία: Γιατί; Για ποιους λόγους; Για ποιο σκοπό; Τι θα γινόταν αν;
- Εναλλακτικά:
«Μετάδοση βίντεο και Χιονοστιβάδα»: Προβάλλονται αποσπάσματα ταινιών με ιστορίες δραπετεύσεων από στρατόπεδα ή φυλακές. Οι μαθητές/μαθήτριες συζητούν με τη μέθοδο Χιονοστιβάδας ερωτήματα όπως: Τι είναι έτοιμος να κάνει ένας σκλάβος ή ένας φυλακισμένος γι' αυτό;

Εφαρμόζοντας:

Η αναίρεση της ελευθερίας και οι συνέπειές της.

- «Ανάγνωση φωναχτά» Προτείνεται να επιλεγεί κάποιο βιωματικό κείμενο (πχ. από φυλακισμένους ιερείς σε ανελεύθερα καθεστώτα, ή Δ. Ελεύθερου, 2010). Οι μαθητές/ μαθήτριες εκφράζουν μία σκέψη και μία ερώτηση ατομικά, στη συνέχεια τις συζητούν σε δυάδες και τέλος κάθε δυάδα παρουσιάζει τα αποτελέσματά της σε μία άλλη δυάδα σχηματίζοντας τετράδες.
- Εναλλακτικά:

«Μουσική και διαλογισμός»: οι μαθητές/ μαθήτριες με φύλλο εργασίας στο οποίο αναγράφονται οι στίχοι με κενά (τα σημεία που σχετίζονται με το θέμα και τη δραστηριότητα), ακούν, στοχάζονται, ανακοινώνουν σκέψεις και συναισθήματα και συζητούν (π.χ. «Φυλακή» (παραδοσιακό) μουσική Μ. Φάμελλος, «Ελευθερία ή Ησυχία;» Κ. Καστοριάδης - Γ. Αγγελάκας - Infowar (Μια ιδέα του Ά. Χατζηστεφάνου που συνδυάζει το δίλημμα «Ελευθερία ή Ησυχία» του Κ. Καστοριάδη με το τραγούδι «Καινούρια ζάλη» από τις Τρύπες. Ακούστηκε στο Infowar της 6ης Απριλίου 2012 με θέμα τις «πολιτικές αυτοκτονίες»).

Διερευνώντας:

Το αυτεξούσιο του προσώπου ως βάση της χριστιανικής ανθρωπολογίας.

- Προβάλλεται βίντεο (2') με θέμα την ελεύθερη βούληση (Animated...Φιλόσοφοι/Αυγουστίνος παραγωγή EPT3). Κατόπιν δίνεται πατερικό κείμενο με θέμα το αυτεξούσιο του ανθρώπου (πχ. Μάξιμος Ομολογητής, Διάλογος με Πύρρο, MPG 91:304C ή Ιωάννης Δαμασκηνός, Έκδοσις Ακριβής της Ορθοδόξου Πίστεως MPG 94:920B και 924B ή Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 14,25,PG35,892A) και με την τεχνική «Σκέψου, συζήτησε μοιράσου (TPS)» οι μαθητές/ μαθήτριες αναλύουν το αυτεξούσιο ως βασικό γνώρισμα της ανθρώπινης φύσης.
- Εναλλακτικά:
«Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου (TWPS)»: Ανάλυση του Ρωμ 7,15-20 με αναφορά στα πάθη και την αμαρτία. «Πότε δρούμε χωρίς να ελέγχουμε τον εαυτό μας;» Σύντομη ανάπτυξη του ερωτήματος κατά πόσον η αμαρτία αναιρεί την ελευθερία.

Αναπλαισιώνοντας:

Ο Θεός ως ελευθερωτής και πηγή ελευθερίας.

- «Δάσκαλος σε ρόλο». Ο/Η εκπαιδευτικός στον ρόλο του Ιεροεξεταστή διαβάζει το σχετικό απόσπασμα από το έργο του Ντοστογιέφσκι. Προβάλλεται παράλληλα η εικόνα «Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής και, ο Χριστός κατάδικος» του π. Σταμ. Σκλήρη. (βλ. εγχειρίδιο Γ' Λυκείου). Οι μαθητές/μαθήτριες απαντούν στα ερωτήματα που αναδεικνύει το κείμενο: Τι είδους ελευθερία ευαγγελίζεται ο Χριστός; Από πού πηγάζει; Πού στηρίζεται; Τι ζητάει από τον άνθρωπο ; κ.ά
- Εναλλακτικά:
«Έντεχνος Συλλογισμός (Artful Thinking)-Ακούγοντας 10 x 2»: Τραγούδι spiritual (π.χ. Wade in the water, Go down Moses, Oh Mary don't you weep no more... σχετικά με την ιστορία της απελευθέρωσης των μαύρων. Σημ.: Το wade in the water είναι συνθηματικό «πλατσούρισε στα νερά» –όπως ο Μωυσής– για να σωθείς. Η πρακτική όψη του θέματος ήταν πως στο νερό δεν μπορούσαν τα σκυλιά να μυρίσουν τους δραπέτες, και η θεωρητική αναφορά στη διάβαση της Ερυθράς θαλάσσης). Συζήτηση για τα ιστορικά δεδομένα: Πώς μια βιβλική ιστορία ενέπνευσε και στήριξε επί αιώνες χιλιάδες ανθρώπους; Ο Θεός ελευθερώνει; από τί;

Αξιολογώντας:

Η ελευθερία ως προσωπική επιλογή και ως κοινωνική κατάσταση.

- «Γράφουν υποχρεωτικά και εφημερίδα τοίχου»: Ζητείται από τους μαθητές/μαθήτριες να στοχαστούν με βάση όσα έκαναν και έμαθαν για τη σχέση Θεού και ελευθερίας και να συμπληρώσουν τη φράση: «ελευθερία είναι...». Επίσης δημιουργούν ένα πόστερ με τις σκέψεις και τις απόψεις τους (με αυτοκόλλητα χαρτάκια στον τοίχο ή ψηφιακά στον Η/Υ)
- Εναλλακτικά:
«Επ' αυτού θα είχα να πω»: Ζητείται από τους μαθητές/μαθήτριες να χωριστούν σε ομάδες, να σκεφτούν τη σύγχρονη ζωή και τη νεανική κουλτούρα και να σημειώσουν τις σκέψεις τους στο θέμα «Πόσο ελεύθεροι είμαστε;»

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

- Βιβλικές αναφορές στην ελευθερία (Γέν κεφ. 1, Εξ 3,7-10 και 4,29-31, Ρωμ 7,15-20 κ.ά.).
- Πατερικά κείμενα για το αυτεξούσιο (Δαμασκηνός, Γρηγόριος Θεολόγος, Μάξιμος Ομολογητής κ.λπ.).
- <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C134/152/1091,4006/>
Φ. Ντοστογιέφσκι. Αδελφοί Καραμαζώφ (μτφρ. Σ. Π.), Σύγχρονες Εκδόσεις, σελ. 220-229.
- Μουσική:
«Φυλακή» (παραδοσιακό) μουσική Μ. Φάμελλος,
«Ελευθερία ή Ησυχία;» Κ. Καστοριάδης - Γ. Αγγελάκας - Infowar
Spiritual-gospel (Wade in the water, Go down Moses, Oh Mary don't you weep no more).
- Ποίηση - λογοτεχνία:
Διονύσιος Σολωμός, *Ύμνος στην Ελευθερία*
Ρήγας Φεραίος, *Θούριος*
Ανδρέας Κάλβος, *Ωδαί* (π.χ. Ωδή Τετάρτη. Εις Σάμον)
Κωστής Παλαμάς, *Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου*

[Σημείωση: Στην προτεινόμενη περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό τα βιβλία προσφέρονται και για επιλογή αποσπασμάτων].

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό

1. Ανσίμωφ, Γ. (2009). *Εχθρός του λαού: Η σταυρική πορεία του αγ. νεομάρτυρα π. Παύλου Ανσίμωφ*. Αθήνα: Αρχονταρίκι.
1. Αρσένιος, π. (2002). *Ο κατάδικος ΖΕΚ 18376*. Αθήνα: Ι. Μ. Παρακλήτου.
2. Γιανναράς, Χ. (2002). *Η Ελευθερία του Ήθους*. Αθήνα: Ίκαρος.
3. Δεληκωσταντής, Κ. (1990). *Το ήθος της ελευθερίας*. Αθήνα: Δόμος.
4. Ελεύθερος, Δ. (2010). *Ο Ήχος της Χειροπέδας: Ο Κόσμος του Χρήστη*. Πρόλ. Αρχιεπ. Αθηνών Ιερωνύμου. Αθήνα: Μαΐστρος.
5. Κυριαζής, Δ. (2002). Σημειώσει πάνω στο θέμα της Ελευθερίας. *Ανθρωπολογικές προϋποθέσεις*. Σύναξη. τ.82, σσ. 33-56
6. Μαντζαρίδης, Γ. (2015) *Χριστιανική Ηθική*, Θεσσαλονίκη: Ι. Μ. Βατοπαιδίου, τ.1, σ. 205-212 και τ.2, σσ.233-244.

7. Μπερντιάγιεφ, Ν.(2011). *Αλήθεια και Αποκάλυψη*. Μτφρ. Χ. Μαλεβίτσης. Αθήνα: Αρμός.
8. Στάινχαρτ, Ν. (2006). *Το Ημερολόγιο της Ευτυχίας*. Μτφρ. Ν. Κουκουβίνος. Αθήνα: Μαΐστρος.
9. Φωτίου, Σ. (2000). *Η Ελευθερία ως Αγάπη*. Λεμεσός: Ιερά Μητρόπολη Κιτίου.

4.2 ΑΓΑΠΗ (2^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/ μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - διερευνούν την αγάπη ως υπέρβαση του εγωισμού και πρόταση ζωής στον Χριστιανισμό, - αναδεικνύουν διαστάσεις της χριστιανικής αγάπης ως θεμελιώδους αξίας του σύγχρονου κόσμου. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάλυση της σχέσης αγάπης και εγωισμού με θεολογικούς όρους στον Χριστιανισμό. - Παρουσίαση της διδασκαλίας του Χριστιανισμού για την αγάπη και της επίδρασής της στις αξίες του σύγχρονου κόσμου.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **βιωματική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Βιώνοντας:

Τρόποι έκφρασης της αγάπης.

- «Ακρόαση τραγουδιού και συμπλήρωση κενών σε κείμενα»: Οι μαθητές/μαθήτριες ακούν ένα τραγούδι σχετικό με την αγάπη (πχ. «Αγάπη είναι» μουσική: Κόμης Χ ή «Άσμα Ασμάτων» μουσική Μ. Χατζιδάκης). Καλούνται σε φύλλο εργασίας, στο οποίο δίνονται οι στίχοι με κενά, να συμπληρώσουν τα κενά με λέξεις και φράσεις που είναι σημαντικές για την νοηματοδότηση της έννοιας. Εναλλακτικά καλούνται να επαναλάβουν ή να αποτυπώσουν στον πίνακα λέξεις και φράσεις που τους άρεσαν ή τους εντυπωσίασαν.
- Εναλλακτικά:
«Θεατρικό παιχνίδι»: «Η καλή σου η κουβέντα» (για τη δραστηριότητα βλ. Γκόβας, 2002). Τα παιδιά παρατηρούν τα μέλη της ομάδας και σκέφτονται δύο θετικά σχόλια για τον καθένα. Κατόπιν κινούνται στον χώρο, χαιρετιούνται ανά δύο και ανταλλάσσουν τις καλές κουβέντες τους: π.χ. «Γεια σου, ήθελα να σου πω ότι τα πήγες πολύ καλά στο μπάσκετ χτες». Στη συνέχεια επιλέγουμε μια καλή κουβέντα και την επαναλαμβάνει όλη η ομάδα ταυτόχρονα στο παιδί, συνοδεύοντάς τη με μια μικρή κίνηση.

Νοηματοδοτώντας:

Αγάπη και εγωισμός με βάση τη χριστιανική θεολογία.

- Ομαδοσυνεργασία με Φύλλα Εργασίας. Επεξεργασία πατερικών ή σύγχρονων θεολογικών κειμένων (πχ. Αββά Δωροθέου, (Το παράδειγμα του κύκλου) Διδασκαλία 6,9PG 881696BD, Μαξίμου Ομολογητού, Κεφάλαια περί αγάπης, 2,9,PG90,985CD, Κεφάλαια διάφορα 1,26,PG 90,1189 A, με καθοδηγητικές ερωτήσεις (πηγή της αγάπης, ιδιοτελής-ανιδιοτελής, πλησίον-Θεός κ.λπ)
- Εναλλακτικά:
«Επεξεργασία με φύλλο εργασίας»: «Ο ύμνος της αγάπης» (Α Κορ 13, 1-13).

Αναλύοντας:

Διαστάσεις της χριστιανικής αγάπης ως θεμελιώδους αξίας του σύγχρονου κόσμου.

- «Ανάγνωση φωναχτά» κειμένων που εμπεριέχουν διαστάσεις της χριστιανικής αγάπης στο σύγχρονο κόσμο (πχ. Ραούλ Φολλερώ, όσιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης κ.λπ.). Ακολουθεί καθοδηγούμενος διάλογος.
- Εναλλακτικά:
«Κείμενο με έμπνευση»: Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να γράψουν ένα δικό τους ελεύθερο κείμενο με βάση το Α Κορ 13, 1-13 ακούγοντας ένα μουσικό κομμάτι (πχ. Zbigniew Preisner, από την ταινία «Bleu» του Κισλόφσκι).

Εφαρμόζοντας:

Προσωπικές απόψεις για συγκεκριμένα πρότυπα αγάπης.

- «Αντιγνωμίες(Debate)»: Αγάπη που ελευθερώνει, αγάπη που σκλαβώνει / Η αγάπη του Θεού και η αγάπη των ανθρώπων.
- Εναλλακτικά:
«Έντεχνος Συλλογισμός (Artful Thinking)-Βάζω τίτλο»: Δίνονται διάφορες εικόνες-πίνακες (Σταύρωση, μάνα με παιδί, ιεραποστολή, συσσίτια, νοσοκόμος κ.λπ).

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

- Κείμενα από την Κ.Δ.:
1. Α Ιω 4, 8 (4, 7-21): «ό Θεός αγάπη ἐστίν».
- 2. Α Κορ 13, 1-13: Ύμνος της αγάπης και τη μουσική από τον Zbigniew Preisner, στην ταινία «Bleu» του Κισλόφσκι.
- Φολλερώ, Ρ. (χ. χ.). Αγάπη και Πράξη. Αθήνα: Ι. Μ. Νίκαιας
- Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου (°2008) *Βίος και Λόγοι*. Χανιά: Ι.Μονή Χρυσοπηγής.
- Παπαθανασίου, Α. (2011). Ένας ησυχαστής του Αγίου Όρους στην καρδιά της πόλης: π. Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης. *Σύναξη*, τ.117, σσ. 50-67.

[Σημείωση: Στην προτεινόμενη περαιτέρω βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό τα βιβλία προσφέρονται και για επιλογή αποσπασμάτων].

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό

1. Fr. Roger de Taizé, (2015). *Ο Θεός είναι μόνον αγάπη*. Κούκουρα, Δ. (Επιμ.). Θεσσαλονίκη : Μπαρμπουνάκης Χ..

2. Αιμιλιανός Σιμωνοπετρίτης, (2015). *Περί Αγάπης Ερμηνεία στον Άγιο Μάξιμο*. Ορμύλια: Ι.Κοιν. Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.
3. Βουλγαράκης, Η. (1999). *Χριστιανισμός και κόσμος*. Αθήνα: Αρμός.
4. Βουλγαράκης, Η. (2004). *Σχεδιάγραμμα για την αγάπη*. Αθήνα: Μαΐστρος.
5. Βουλγαράκης, Η. (2007). *Ποιος αγαπάει αληθινά σήμερα;* Αθήνα: Μαΐστρος.
6. Γ. Μαντζαρίδη³(2015), Χριστιανική Ηθική. Θεσσαλονίκη: Ι.Μ. Βατοπαιδίου, τ.2, σ. 207-222
7. Γιανναράς, Χ. (2002). *Το Αλφαριθμητάρι της Πίστης*. Αθήνα: Δόμος.
8. Ζαχάρου, π. Ζαχαρίας, (2012). *Πιστοί στη Διαθήκη της Αγάπης*. Έσσεξ Αγγλίας: Ι.Μ.Τιμίου Προδρόμου.
9. Ζιλέ, Λ. (2001). *Αγάπη Δίχως Όρια*. Αθήνα: Έλαφος.
10. Θερμός, π.Β. (2010). *Διαδρομές Αγάπης και Γνώσης*. Αθήνα: Αρχονταρίκι.
11. Μουρτζανός, π.Θ. (2012). *Η Αγάπη Είναι Απλή μα Θέλει Κόπο*. Αθήνα: Αρχονταρίκι.
12. Στανιλοάε, Δ.(1990). *Ο Θεός είναι αγάπη*. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
13. Φάρος, π.Φ. (2010). *Η διαχείριση της αγάπης*. Αθήνα: Αρμός.
14. Φωτίου, Σ. (2000). *Η Ελευθερία ως Αγάπη*. Λεμεσός: Ιερά Μητρόπολη Κιτίου.

4.3 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (3^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/ μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - εντοπίζουν τη σχέση της χριστιανικής παράδοσης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ατομικών και κοινωνικών), - αναλύουν ζητήματα ευθύνης των θρησκειών για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναγνώριση της σχέσης Χριστιανισμού και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. - Ανάλυση της ευθύνης των θρησκειών για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **διερευνητική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Παρουσιάζοντας:

Ανθρώπινα δικαιώματα και καθημερινότητα.

- «Ιδεοθύελλα» και «κατασκευή εννοιολογικού χάρτη»: Με αφορμή φωτογραφίες από την επικαιρότητα ή την αναφορά της λέξης «δικαιώματα», οι μαθητές/μαθήτριες αποτυπώνουν λέξεις και φράσεις, οργανώνουν έννοιες σε χάρτη (με έμφαση στο κοινωνικό-ατομικό, υλικό-πνευματικό), ιεραρχούν, ταξινομούν, συνδέουν.
- Εναλλακτικά:
«Παραγωγή κάρτας γνώσεων»: Με αφορμή ένα βίντεο από το εκπαιδευτικό πακέτο η «Νεολαία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» ή κάποια δράση /σελίδα ημερολογίου απ' το υλικό «Στείλε τον φίλο μου στο σχολείο» οι

μαθητές/μαθήτριες με ομαδοσυνεργασία επισημαίνουν, αναλύουν, καταχωρούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εφαρμόζοντας:

Αναφορές στη σχέση του Χριστιανισμού με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- «Σκέψου, Συζήτησε ανά 2 και ανά 4, Μοιράσου(TPSS)»: Οι μαθητές/μαθήτριες επεξεργάζονται βιβλικά κείμενα (πχ. Λουκ. 6:31, Ματθ. 7:12, Κολ.3:11, Γαλ.3:28, Ησαΐας 26,9), και συσχετίζονται με σύγχρονα δικαιώματα (αδελφοσύνη, κοινωνική δικαιοσύνη, ειρήνη).
- Εναλλακτικά:
«Επίλυση προβλήματος»: Ο σύγχρονος (δυτικός) πολιτισμός μπορεί να ερμηνευθεί χωρίς την συμβολή του Χριστιανισμού αναφορικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου; (Βοηθητικά: βιβλικά κείμενα/ρήσεις(τα παραπάνω) - Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (1948)–Σύγχρονο κείμενο (Γ. Μαντζαρίδη, 2015).

Διερευνώντας:

Περιπτώσεις σεβασμού και καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ζητήματα ευθύνης των θρησκειών.

- «Κατευθυνόμενη έρευνα στο διαδίκτυο»: Σύγχρονες θρησκευτικές διώξεις. Η περίπτωση των χριστιανών. Παρουσίαση σε εικονική ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή
- Εναλλακτικά:
«Μετάδοση βίντεο»: Προβολή αποσπάσματος της ταινίας «The Mission»/R.Joffe (θέμα: Αποικισμός των Ευρωπαίων και ιεραποστολή στην αμερικανική ήπειρο). Σχολιασμός σε ομαδοσυνεργασία με χρήση Φύλλου Εργασίας, που θα έχει δοθεί στους μαθητές / στις μαθήτριες πριν την προβολή.

Αναπλαισιώνοντας:

Θρησκευτικά δικαιώματα στον σύγχρονο κόσμο - διδασκαλίες και πρακτικές των θρησκειών.

- «Προετοιμασμένη συνάντηση με το κείμενο και Κείμενο χωρίζεται σε μέρη»: Εισαγωγή από τον/την εκπαιδευτικό και επεξεργασία κείμενου σχετικού με τα θρησκευτικά δικαιώματα στον σύγχρονο κόσμο (π.χ. Γιαννουλάτος, Η Αναζήτηση των Πανανθρώπινων Αξιών, 2004). Ακολουθεί συζήτηση.
- Εναλλακτικά:
«Αντιγνώμεις»: Μετά από σύντομη μελέτη πηγών (π.χ. άρθρα στον τύπο ή κοινωνιολογικές έρευνες / μπορούν να αξιοποιηθούν μερικώς και όσα εξέτασαν οι μαθητές/μαθήτριες σε προηγούμενα στάδια), τίθενται τα ερωτήματα: «Έχουμε οπισθοχώρηση ή πρόοδο στο ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο στο πλαίσιο του 21ου αι.; Οι θρησκείες στη σύγχρονη έκφασή τους λειτουργούν σε σχέση με την ετεροδοξία με τρόπο πιο ανοιχτό σε σχέση με το παρελθόν;». Οι μαθητές/μαθήτριες αναπτύσσουν επιχειρήματα υπέρ της μιας ή της άλλης άποψης.

Αξιολογώντας:

Προσωπική τοποθέτηση έναντι της προάσπισης, αλλά και της καταπάτησης των δικαιωμάτων.

- «Έντεχνος συλλογισμός (Artful Thinking) Δημιουργικές ερωτήσεις»: Προβολή εικόνων (απεργία οδοκαθαριστών, συνθήματα σε τοίχους και μνημεία κ. ά.) και τοποθέτηση των μαθητών στα ερωτήματα όπως: Μπορεί το δικαίωμα του ενός να αναιρεί την ελευθερία του άλλου;
- Εναλλακτικά:
«Επίλυση προβλήματος»: «Τζαμί στην Αθήνα / στην πόλη μου σήμερα».

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

- Κείμενα (ρεπορτάζ, άρθρα, σχόλια) από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, που έχουν σχέση με αναγνώριση ή καταπάτηση δικαιωμάτων. Ειδικότερα, με στέρηση ή περιορισμό θρησκευτικής ελευθερίας.
- Βιβλικά κείμενα (Προφήτες, Ευαγγέλια) σχετικά με τα δικαιώματα.
- Πατερικά έργα για την κοινωνική διάσταση και αναφορά των δικαιωμάτων (π.χ. ανθολογία Μπουγάτσου).
- Φωτογραφίες, βίντεο, καταγγελτικά κείμενα για καταπατήσεις δικαιωμάτων ή θρησκευτικές διώξεις.
- Οικουμενική διακήρυξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Εκθέσεις του ΟΗΕ ή της ΕΕ για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο.
- Μαντζαρίδη, Γ. (2015). *Χριστιανική Ηθική*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, τ.1, σ.240-241
- Αποσπάσματα του Κορανίου για ανθρώπινα δικαιώματα.
- Αρχιμ. Γαβριήλ Παπανικολάου, Ανθρώπινα δικαιώματα στο Ισλάμ
<http://oodegr.co/oode/islam/dikaiwmata1.htm>
- Αναστάσιος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας (Γιαννουλάτος) (2004). «Η Αναζήτηση των Πανανθρώπινων Αξιών. Ποιες είναι οι βασικές αρχές που μπορούν να γίνουν αποδεκτές ακόμη και από εκπροσώπους διαφορετικών θρησκειών». Συνέντευξη στην *Καθημερινή* της Κυριακής 10-10-2004. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/explanatory/anastasios_giannoylatos_seeki ng_for_universal_values.htm.
- Εκπαιδευτικό πακέτο της Νεολαίας για τα ανθρώπινα Δικαιώματα. [Διατίθεται και ως εκπαιδευτικό υλικό για το σύνολο της τάξης]. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<http://gr.youthforhumanrights.org/educators/education-package-details.html>.
- Βίγκου Κ., Θ. Γούτας, Ε. Καραγιάννη, Θ. Κατσάνος και Α. Χολέβα (2014). *Στείλε το Φίλο μου Σχολείο. Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση. Υπόθεση Ρουάντα* (φάκελος-ντοσιέ), Αθήνα, ActionAid Hellas: <http://education.actionaid.gr/SmFtS14>.
- Νομικού Μ., Φ. Ορφανίδου και Ν. Χολέβα (2014). *Δραστηριότητες βιωματικής μάθησης στα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των προσφύγων*, Αθήνα, UNHCR Greece:
<http://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko/drastiriotites-biomaticis-mathisis-sta-anthropina-dikaiomata-kai-ta-dikaiomata-ton-prosfygon-6-18-eton.html?L=aodvenhcx>.
- Κινηματογράφος:
 1. «The Mission» ([R. Joffe](#))

[Σημείωση: Στην προτεινόμενη περαιτέρω βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό τα βιβλία προσφέρονται και για επιλογή αποσπασμάτων].

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό

1. Ανάλεκτα, τ. 26 (Νοέμβριος 2014). Αφιέρωμα Ορθοδοξία και Ανθρώπινα δικαιώματα, Ψηφιακό αρχείο <http://www.pemptousia.gr/2014/11/analekta-t-26-orthodoxia-ke-anthropina-dikeomata>
2. Αναστάσιος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας (Γιαννουλάτος) (2011, 4η έκδοση επαυξημένη). *Νυν πάντα πεπλήρωται φωτός...* Αθήνα: Μαΐστρος.
3. Αναστάσιος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας (Γιαννουλάτος) (2012, 5η έκδοση επαυξημένη). *Θεός Εφανερώθη εν σαρκί...* Αθήνα: Μαΐστρος.
4. Βασιλειάδης, Π. (2002). *Μετανεωτερικότητα και Εκκλησία: Η πρόκληση της Ορθοδοξίας*. Αθήνα: Ακρίτας.
5. Γιανναράς, Χ. (1998). *Η απανθρωπία του δικαιώματος*. Αθήνα: Δόμος
6. Γιουνούς Μ. (2007). *Για έναν κόσμο χωρίς φτώχεια: Η αυτοβιογραφία του τραπεζίτη των φτωχών*. Μτφρ. Βούβαλη Δ.. Αθήνα: Λιβάνης.
7. Δεληκωνσταντής, Κ. (1995). *Τα δικαιώματα του ανθρώπου: Δυτικό ιδεολόγημα ή οικουμενικό ήθος;* Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
8. Δεληκωνσταντής, Κ. (2013). Το κοινωνικό περιεχόμενο των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στο Δεληκωνσταντής, Κ. *Ο πολιτισμός της αλληλεγγύης. Κοινωνιολογικές και Θεολογικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Έννοια, σσ. 164-187.
9. Καλαϊτζίδης, Π. και Ντόντος, Ν. (Επιμ.) (2007). *Ορθοδοξία και Νεωτερικότητα*. Αθήνα: Ίνδικτος
10. Κρουσταλάκη, Ευ. (2007). *Δικαιοσύνη και δικαίωση: Από την ανθρώπινη δικαιοσύνη στην εκ Θεού δικαίωση*. Αθήνα: Εν πλω.
11. Πέτρου, Ι. Σ. (2005). *Πολυπολιτισμικότητα και θρησκευτική ελευθερία*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας

4.4 ΙΣΟΤΗΤΑ (4^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
Οι μαθητές/ μαθήτριες να: - επισημαίνουν στοιχεία της χριστιανικής διδασκαλίας για την ισότητα, - εκτιμούν θέσεις του Χριστιανισμού για την εξάλειψη της ανισότητας.	- Ανάλυση της χριστιανικής διδασκαλίας για την ισότητα. - Έκφραση επιχειρημάτων έναντι των ανισοτήτων με βάση τη χριστιανική διδασκαλία.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **διερευνητική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Παρουσιάζοντας:

Ισότητα και ανισότητα στην ανθρώπινη κοινωνία.

- «Έντεχνος Συλλογισμός (Artful Thinking). Δημιουργικές ερωτήσεις»: Παρουσιάζονται στους μαθητές/στις μαθήτριες φωτογραφίες με θέμα την ανισότητα. Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήματα όπως: ποια είναι τα σημαντικότερα ζητήματα ανισοτήτων, ποιες ομάδες τα αντιμετωπίζουν, για ποιους λόγους. Αποτυπώνουν ερωτήματα και απαντήσεις σε εννοιολογικό χάρτη (ψηφιακά ή στον πίνακα ή στο τετράδιό τους).
- Εναλλακτικά:
«Ζωγραφική με τραγούδια»: Ακούγεται το τραγούδι του Παύλου Σιδηρόπουλου «Έν κατακλείδι». Σε ομάδες οι μαθητές/μαθήτριες ζωγραφίζουν σε πλακάτ όσα τους άγγιξαν. Ακολουθεί συζήτηση σε ερωτήματα όπως: Ποιοι είναι οι «υγιείς και αξιοπρεπείς», «οι αδύνατοι μπροστά στους δυνατούς»; κ.λπ.

Εφαρμόζοντας:

Η ισότητα στον Χριστιανισμό και στο κοινωνικό γίνεσθαι.

- «Σκέψου, Συζήτησε ανά 2 και ανά 4, Μοιράσου (TPSS)»: Οι μαθητές/μαθήτριες επεξεργάζονται κείμενα βιβλικά, πατερικά (πχ. Χριστός-Σαμαρείτισσα (Ιω.4,1-42), παραβολή Τελικής Κρίσης (Μτ 25,31-46), Α΄ Κορ. 4,7 & 12,12-13, Γαλ 3, 26- 28, Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΛΖ΄PG36, 289A-292A, κ.ά.) και απαντούν στα ερωτήματα: Ποια είναι η χριστιανική διδασκαλία για την ισότητα; Εφαρμόζεται σήμερα;
- Εναλλακτικά:
«Παιχνίδι ρόλων» με θέμα τη σχέση χριστιανικής διδασκαλίας για την ισότητα/ισοτιμία (π.χ. Πλούσιος - Λάζαρος ή Παραβολή Ταλάντων).

Διερευνώντας:

Θρησκευτικές προσωπικότητες στον αγώνα για την ισότητα.

- «Ιστοεξερεύνηση μέσω διαδικτύου» για πρόσωπα (π.χ. Μ. Λούθερ Κίνγκ, Όσκαρ Ρομέρο, Νέλσον Μαντέλα κ.λπ) με στόχο να αναδειχθεί η συμβολή τους στον αγώνα κατά των ανισοτήτων.
- Εναλλακτικά:
«Μελέτη Περίπτωσης»: Οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν αποσπάσματα από τις Διδαχές του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο του ελληνικού διαφωτισμού, για την ισότητα των ανθρώπων. Βοηθητικά δίνονται κάποια στοιχεία της εποχής κατά την οποία έδρασε. [Μπορεί να γίνει και διαθεματικά με τους φιλόλογους].

Αναπλαισιώνοντας:

Σύγχρονα ζητήματα ισότητας.

- «Αξιολογική επιλογή βιβλικών κειμένων»: Δίνονται βιβλικά κείμενα (Γεν, 1, 26-28 και 2, 4-7, Α΄ Κορ. 11,7. Β΄ Κορ. 4,4. Κολ. 1,15) και φωτογραφίες ανθρώπων που ανήκουν σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Οι μαθητές/μαθήτριες συνδέουν κάθε φωτογραφία με ένα διαφορετικό χωρίο. Με τη μέθοδο «χιονοστιβάδα»

συζητούν γιατί έκανε ο καθένας/η καθεμία αυτήν την επιλογή και τι μήνυμα δίνει στον σύγχρονο άνθρωπο.

-Εναλλακτικά:

«Τοποθέτηση απέναντι στο κείμενο»: Δίνεται στους μαθητές/στις μαθήτριες κείμενο που αφορά τη θέση των λαϊκών ή τη θέση της γυναίκας στην εκκλησία. Ακολουθούν ερωτήσεις τοποθετήσεις και ανταλλαγή απόψεων των μαθητών/μαθητριών.

Αξιολογώντας:

Προσωπική τοποθέτηση για την ευθύνη των πιστών σε ζητήματα ισότητας και ανισότητας.

- «Θετικό-αρνητικό»: Τοποθέτηση με επιχειρήματα πάνω σε προτάσεις (πχ. οι άνθρωποι πρέπει να απολαμβάνουν ομότιμα την αξία τους ως «κατ' εικόνα και ομοίωσιν» του Θεού – η διαφορετικότητα (διαφορά χαρισμάτων) δικαιολογεί τις διακρίσεις και διαιρέσεις μεταξύ των ανθρώπων - η ισότητα ταυτίζεται με τη δικαιοσύνη- η τοποθέτηση σε ζητήματα ισότητας απορρέει από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις - δεν μπορεί να είμαστε ίσοι αφού είμαστε διαφορετικοί κ.ά.
- Εναλλακτικά:
«Γράφουν επιστολές»: Επιστολή προς ηγέτες μιας κοινότητας σχετικά με ζητήματα ισότητας στη θρησκεία.

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

- Εκπαιδευτικό υλικό ΥΠ.Π.Ε.Θ.:
 - α) Ψηφιακό Σχολείο / Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία:
 1. Βίντεο, Απόσπασμα από τον λόγο του Martin Luther King : «I have a dream, 1963»,
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3244,13182>.
 2. Οικουμενική διακήρυξη για τα Ανθρώπινα δικαιώματα,
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3244,13183>.
 - β) Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων «Φωτόδεντρο»:
 1. Συλλογή εικόνων: Παραβολές, <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3835>.
 2. Συλλογή φωτογραφιών: Ορθόδοξα σχολεία ιεραποστολών,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/4236>.
 3. Συλλογή φωτογραφιών: Δευτέρα Παρουσία,
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/7343>
- Βιβλικά, πατερικά κείμενα(Ιω.4,1-42, Μτ 25,31-46, Α΄ Κορ. 4,7 & 12,12-13, Γαλ 3,26-28, Γεν, 1, 26-28 και 2, 4-7, Α΄ Κορ. 11,7. Β΄ Κορ. 4,4. Κολ. 1,15, Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΛΖ΄ ΡG36, 289Α-292Α, Ιω. Χρυσοστόμου, Ομιλ. 30 εις την Α΄ Κορινθίους, ΡG 61,251 και Ομιλ 18 εις Β΄ Κορινθίους, ΡG 61,527). Παραβολή τελικής Κρίσης, παραβολή ταλάντων, Πλούσιος και Λάζαρος.
- Παρουσίαση προσωπικοτήτων-αγωνιστών για ισότητα (π.χ. Μ. Λ. Κινγκ, Όσκαρ Ρομέρο, Νέλσον Μαντέλα κ.λπ.).

- Διδαχές του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού
- Κοράνιο (εδάφια για τις γυναίκες)
- Φωτογραφίες, τύπος, βίντεο σχετικά με ζητήματα ανισοτήτων (θρησκευτικών, φυλετικών, οικονομικών, διαφυλικών).
- Μουσική:
Παύλου Σιδηρόπουλου «Εν κατακλείδι» (από το δίσκο Φλου).
- Βίντεο και κείμενα από το Διεθνές Συνέδριο προς τιμήν του Ομότιμου Καθηγητή κ. Ευάγγελου Θεοδώρου, με τίτλο *Διακόνισσες, Χειροτονία των Γυναικών και Ορθόδοξη Θεολογία*, που συνδιοργάνωσαν η Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ., η Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού, Βοστώνης και το Κέντρο Οικουμενικών, Ιεραποστολικών και Περιβαλλοντικών Μελετών «Μητροπολίτης Παντελεήμων Παπαγεωργίου», Θεσσαλονίκη, 22-24 Ιανουαρίου 2015.

[Σημείωση: Στην προτεινόμενη περαιτέρω βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό τα βιβλία προσφέρονται και για επιλογή αποσπασμάτων].

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό

1. Αγουρίδης, Σ., «Ισότητα των φύλων και Εκκλησία», του ίδιου, *Οράματα και Πράγματα*, Άρτος Ζωής: Αθήνα 1991.
2. Αδαμτζιλόγλου, Ε. (1997). *Ήσαν δε εκεί γυναίκες πολλαί*. Θεσσαλονίκη: Simbo.
3. Behr-Sigel, E. (1987). *Το λειτούργημα της γυναίκας στην Εκκλησία*. Μτφρ. Κ. Χιωτέλλη. Αθήνα: Γραφείον Καλού Τύπου.
4. Βογιατζόγλου, Σ. (2009). *Κοσμάς ο Αιτωλός: Ο Άγιος των Γραμμάτων και της Λευτεριάς*. Αθήνα: Μαΐστρος.
5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2005). *Ισότητα και εξάλειψη των διακρίσεων*. Ετήσια Έκθεση. στο διαδίκτυο: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=1608&langId=en
6. Θερμός, Πρωτ. Β. (2004). Χριστός και πολιτισμός: Μια σχέση πρόκληση για τον Ποιμένα και τον θεολόγο, *Θεολογία*, τ. ΟΕ' (1), σσ. 227-238
7. Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος, Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών (2004). *Φύλο και Θρησκεία. Η Θέση της γυναίκας στην Εκκλησία*. Αθήνα: Ίνδικτος.
8. Καντιώτης, Α. (1998). *Κοσμάς ο Αιτωλός*. Αθήνα: Σταυρός.
9. Λαρίου-Δρεπτάκη, Μ. (2006). *Η γυναίκα στην Καινή Διαθήκη*. Αθήνα: Επτάλοφος.
10. Λαρίου-Δρεπτάκη, Μ. (2010). *Η γυναίκα σε Σχέση με τον Άνδρα κατά τον Ιερό Χρυσόστομο*. Αθήνα: Μαΐστρος.
11. Ματσούκα, Ν. (1990). Η Εύα της θεολογίας και η γυναίκα της ιστορίας, *Σύναξη*, τ.36, σ.5-15
12. Μενούνος, Ι. (2007). *Κοσμά του Αιτωλού Διδαχές και Βιογραφία*. Αθήνα: Ακρίτας.

13. Οικουμενικόν Πατριαρχείον (1994). *Η θέση της γυναίκης εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία και τα περί χειροτονίας των γυναικών. Διορθόδοξον Θεολογικόν Συνέδριον, Ρόδος 1988*. Κατερίνη: Τέρτιος.
14. Pasquato, O. (2006). *Οι λαϊκοί κατά τον Ιωάννη το Χρυσόστομο: Στην εκκλησία, στην οικογένεια και στην πόλη*. Μτφρ. Κ. Ακανθοπούλου. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

4.5 ΕΥΘΥΝΗ (5^ο δίωρο)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Αξιολόγηση
<p>Οι μαθητές/ μαθήτριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ερμηνεύουν τη χριστιανική αντίληψη της ευθύνης (Θεός – άνθρωπος – κόσμος), - συνδυάζουν την ευθύνη που προσδίδει η θρησκευτική ταυτότητα με την αντιμετώπιση προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ερμηνεία των θέσεων του Χριστιανισμού για την ανάληψη ευθύνης του πιστού για την αντιμετώπιση προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου. -Αναγνώριση της αλληλεπιδραστικής σχέσης της θρησκευτικής ταυτότητας και της ανάληψης ευθύνης για κοινωνικά και ατομικά ζητήματα.

Προτεινόμενη Μέθοδος - Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Επιλέγεται η **βιωματική** μέθοδος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΠΣ.

Βιώνοντας:

Δικαιώματα και ευθύνες.

- «Κύκλος συνείδησης»: Μαθητές/Μαθήτριες - σύλλογος διδασκόντων (περίπτωση τιμωρίας ενός μαθητή/μιας μαθήτριας για παράπτωμα).
- Εναλλακτικά:
«Σκέψου - Συζήτησε - Μοιράσου (TPS)»: Πώς κατανοείτε τη ρήση του Νικολάι Μπερντιάγεφ «Το ψωμί μου είναι ζήτημα υλικό, το ψωμί του αδελφού μου είναι ζήτημα πνευματικό»;

Νοηματοδοτώντας:

Η ευθύνη του πιστού για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου.

- «Μελέτη περίπτωσης»: Η ευθύνη ως στάση και δράση: αγία Μαρία Σκομπτσόβα, άγιος Αλέξανδρος Σμορέλ, Ραούλ Φολερό, Γκάντι, Martin Niemöller.
- Εναλλακτικά:
«Ιστοεξερεύνηση μέσω διαδικτύου ή έρευνα στον τύπο»: Η περίπτωση του βραβείου Νόμπελ Ειρήνης 2014 με την ταυτόχρονη βράβευση του Κάιλας Σατιάρτι και της Μαλάλα Γιουσαφζάι και τον αγώνα τους για την εκπαίδευση, στον οποίο προχώρησαν εμπνεόμενοι από τη θρησκεία τους.

Αναλύοντας:

Η χριστιανική αντίληψη της ευθύνης (Θεός-άνθρωπος-κόσμος).

- «Ανάγνωση φωναχτά και συζήτηση»: Επιλέγεται κείμενο σχετικά με το νόημα της ευθύνης στη χριστιανική διδασκαλία (βιβλικό ή σύγχρονο θεολογικό πχ. οι πρωτόπλαστοι ως φύλακες του Παραδείσου, οι πρωτόπλαστοι και η πτώση, Άβελ-Κάϊν, παραβολές του Ιησού, Ιω. Καραβιδόπουλου, Η ελευθερία και η ευθύνη του ανθρώπου, Μητρ. Σισανίου Παύλου, Ελευθερία και αγάπη κ.λπ.)
- Εναλλακτικά:
«Τοποθέτηση απέναντι στο κείμενο»: Οι μαθητές/μαθήτριες διαβάζουν την εγκύκλιο της Ι. Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος «Θεολογική θεώρηση της οικονομικής κρίσεως» Μάρτιος 2010, η οποία αναφέρεται στην οικονομική κρίση, και τοποθετούνται με άξονα τα ποικίλα επίπεδα της ευθύνης.

Εφαρμόζοντας:

Ατομική και συλλογική ευθύνη. Η ευθύνη στον Χριστιανισμό.

- «Επ' αυτού θα είχα να πω»: Τοποθέτηση με αφορμή τον ύμνο της Εκκλησίας «Γέγονα...μολυσμός αέρος και γης και υδάτων» (Στιχηρόν, Εσπερινού Δευτέρας) ή τη ρήση του Γερμανού πάστορα Martin Niemöller, 1937, «*Στη Γερμανία οι ναζιστές πρώτα...*»
- Εναλλακτικά:
«Ιδεοθύελλα»: Πώς συμμετέχω σε δράσεις αλληλεγγύης της θρησκευτικής μου κοινότητας; Ανταλλαγή ιδεών για μια δημιουργικότερη συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας.

Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Υλικό

-Εκπαιδευτικό υλικό ΥΠ.Π.Ε.Θ.:

α) Ψηφιακό Σχολείο / Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία:

Συλλογή φωτογραφιών: Συσσίτια της Εκκλησίας,

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E101/701/4611,20910>.

- Βιβλικά κείμενα σχετικά με την ευθύνη (Άβελ-Κάϊν, οι πρωτόπλαστοι ως φύλακες του Παραδείσου, οι πρωτόπλαστοι και η πτώση, παραβολές του Ιησού).

-Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη...(Μτ 28, 19).

- Ιστορίες από το Γεροντικό για την ανάληψη ευθυνών.

- Σύγχρονα θεολογικά κείμενα

- Αναφορές από τον τύπο σχετικά με την ευθύνη (πολυποίκιλη: ατομική, κοινωνική, πολιτικών, οικονομικών συμφερόντων) για το περιβάλλον, την αδικία κ.λπ. καθώς και σχετικά παραδείγματα.

- Εγκύκλιος της Ι. Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος «Θεολογική θεώρηση της οικονομικής κρίσεως» Μάρτιος 2010)

- Γερμανός πάστορας Martin Niemöller, 1937:

*«Στη Γερμανία οι ναζιστές πρώτα ήρθαν για τους κομμουνιστές
κι εγώ δεν μίλησα γιατί δεν ήμουν κομμουνιστής.*

Μετά ήρθαν για τους Εβραίους

κι εγώ δεν μίλησα γιατί δεν ήμουν Εβραίος.

Μετά ήρθαν για τους συνδικαλιστές

κι εγώ δεν μίλησα γιατί δεν ήμουν συνδικαλιστής.
Μετά ήρθαν για τους καθολικούς,
εγώ ήμουν προτεστάντης και για αυτό δεν μίλησα.
Μετά ήρθαν για μένα, αλλά τότε
δεν είχε μείνει πια κανείς, να μιλήσει για κανέναν.»

- Πάντα τα έθνη: Τριμηνιαίο Ιεραποστολικό περιοδικό του Γραφείου Εξωτερικής Ιεραποστολής της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Περαιτέρω ενδεικτική βιβλιογραφία για τον/την εκπαιδευτικό

1. Hackel, S. (1998) *Μαρία Σκόμπτσοβα: Μία "διά Χριστόν σαλή" στους μοντέρνους καιρούς 1891-1945*, Αθήνα: Ακρίτας
2. Ware, K. (2008). *Οικολογική κρίση και ελπίδα*. Μτφρ. Ν. Χριστοδούλου - Π. Τσαλίκη – Ε. Τσιγκρή. Αθήνα: Ακρίτας.
3. Αναστάσιος, Αρχ. Τιράνων (Γιαννουλάτος) (2009). *Ιεραποστολή στα ίχνη του Χριστού*. Αθήνα: Αποστολική Διακονία.
4. Βουλγαράκης, Η. (2006). *Συ τι κρίνεις τον αδελφόν σου;* Αθήνα: Μαΐστρος.
5. Βουλγαράκης, Η. (2007). *Ιεραποστολή: Μεθόριος Χριστιανισμού και Ελληνισμού*. Αθήνα: Μαΐστρος.
6. Ζηζιούλας, Ι., Μητροπολίτης Περγάμου (1998). *Η κτίση ως ευχαριστία: Θεολογική προσέγγιση στο πρόβλημα της οικολογίας*. Αθήνα: Ακρίτας.
7. Θεόκριτοφ, Ε. (2003). *Οικοσύστημα και Ανθρώπινη Κυριαρχία: Σπουδή στη Θεωρία και την Πράξη των Πατέρων της Ανατολής*. Αθήνα: Μαΐστρος.
8. *Κατηχητικά Τετράδια, Εκκλησία και Ιεραποστολή*, τχ. 1ο, Αθήνα: Αποστολική Διακονία.
9. Κεσελόπουλος, Α. (1992). *Άνθρωπος και Φυσικό Περιβάλλον*. Αθήνα: Δόμος
10. Κεφαλόπουλος, π. Κύριλλος (2014). *Άγιος Αλέξανδρος Σμορέλλ: Ένας μάρτυς της Ορθοδοξίας στα χρόνια του Ναζισμού και της βαρβαρότητας*, Αθήνα: Χριστιανική.
11. Μαλεβίτσης, Χ. (2010). *Η εσωτερική διάσταση. Η τραγωδία της ιστορίας: Δοκίμια σύγχρονου προβληματισμού. Δώδεκα δοκίμια μεταϊστορικού προβληματισμού*. Αθήνα: Αρμός.
12. Μαλεβίτσης, Χ. (2011). *Οι αγραυλούντες: Το ανθισμένο δέντρο. Νυχτερινή περιπέτεια. Δοκίμια*. Αθήνα: Αρμός.
13. Μπαθρέλλος, π.Δ. (2016). *Οι Χριστιανοί στους χρόνους της μετα-εκκοσμίκευσης*. Αθήνα: Εν πλω
14. Μπερντιάγιεφ Ν. (2011). *Αλήθεια και αποκάλυψη*. Μτφρ. Χ. Μαλεβίτσης, Αθήνα: Αρμός.
15. Παύλου, μητρ. Σισανίου & Σιατίστης(2009). *Ελευθερία και Αγάπη, οι βασικές συντεταγμένες των ανθρωπίνων σχέσεων, στο συλλογικό τόμο, Ονειρεύομαι μια οικογένεια και ένα σχολείο*, Αθήνα: Αρχονταρίκι, σ.53-72
16. Σκόμπτσοβα, Μ. (2007). *Ο Θάνατος του αδελφού*. Μτφρ. Μ. Αντωνιάδου, Αθήνα: Δορκάς.